

POPOVNIK.

List za šoló in dom.

Izhaja 10. in 25. dan vsakega meseca, ter velja za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr. — Posamezne številke dobivajo se po 15 kr. — Na anonimne dopise se ne ozira. — Rokopisi in na oceno poslane knjige se ne vračajo. — Spisi in dopisi naj se blagovolijo pošiljati (frankirani) vredništvu (Belserstrasse 8), naročnine, oznanila in reklamacije pa založništvu: tiskarju J. Leonu v Mariboru. — Za oznanila plačuje se od navadne vrste, če se enkrat natisne 10 kr.

Poziv.

Zadnja štv. „Zvon-a“ piše o Wolfovem slov.-nemškem slovníku:

„Vrejevanje slov.-nemškega slovníka je dospelo do konca črke H. Nadaljevanje tega dela visi o tem, ali se bode dalo vredniku od vis. ministerstva podaljšanje odpusta izprostiti, ali ne. Marsikdo je morda mislil, da bode delo hitreje napredovalo; toda gradivo je tako obilno, tako različno po vrednosti in tako nepripravno zbrano, da ga ni moči hitreje vrejevati. Tudi ne kaže začeti tiskati, predno bode vse spisano. Zato je čas, nabrano gradivo pomnožiti. Komur je torej kaj do tega, da bode slovník imel v sebi ves besedni zaklad narodni, prošén je, naj nabere v svojem kraju, kolikor more, menj navadnih besed, ter jih pošlje vredniku. Nabranega je sicer zelo veliko gradiva, ali vrednik je uverjen, da še nikakor ni vse zapisano, kar bi moralo v slovník; zlasti iz središča Slovenije ni tako bogatih zbirk, kakor n. pr. iz Belokranjskega, Štajerskega, Ogerskega, Primorskega. Mnogo tega, kar je zapisano, pa je nezanesljivo blago in se ne more porabiti, dokler mu ne pride potrebe od drugod. Vsak, kdor med narodom živi, lahko kaj stori v ta namen; posebno bi pa opozorili naše baš sedaj med narodom bivajoče dijaštvo, koliko dobrega lahko stori za narodno stvar, ako le nekoliko počitniškega časa žrtvuje v nabiranje menj znanih besed. Ko bi se vsi držali pravila, da je vsak dolžan storiti ne samo, kar mora, ampak kar more, koliko gradiva bi se v jednih samih počitnicah nabralo! — Pa kdor kaj zapiše, naj pomni, da je zapisovanje le koristno, ako se vsaka beseda zvesto zapiše, z akcentom, kakor se govori, in v kakem reku v zvezi z drugimi besedami, tako je najlažje natančno ji določiti pomen.

M. P.“

Tem besedam še mi dostavimo:

Da si se je v minolih letih že mnogo med narodom živečih besed, izrazov, rekov itd. pobralo in zapisalo, tako nam je vendar le predobro znano, da še celi besedni zaklad malo kar ni vzdignjen. Ni ga kraja na Slovenskem, v katerem bi se ne našla ta ali una lepa in dobra beseda. Le pogledjmo prebogato Erjavčovo zbirko! Koliko besed in izrazov je ta neutrudni zbiratelj rešil pozabljenosti. Da bi se vsak izmej nas, bodi si že duhovnik, učitelj, dijak ali kar že koli, le nekoliko v svojem kraju v tej stvari potrudil, koliko gradiva bi se v kratkem času zbralo ter ohranilo našemu tako bogatemu jeziku. Ker se pa ravno sedaj sestavlja slovensko-nemški besednjak, tedaj je celo dolžnost vseh omikanih Slovencev, ja člega naroda slovenskega, da z vso skrbjo poberejo vse, kar najdemo, ter tako potem syetu pokažemo prebogati besedni zaklad na-

šega jezika. Pojdimo toraj v rokodelske delavnice, in poprašujmo kako se to, kako uno orodje nazivlje, pojdimo h kmetu in pozvedujmo po imenih reči, katere pri njem najdemo. Pokojni Oroslav Caf se je takoj pri vozniku v sredi ceste ustavil ter včasí zapisal po 8—10 besed; zakaj bi mi tako ne storili? Pojdimo med ljudstvo in pazimo na nja govor, poprašujmo po tem in unem in uverjeni smemo biti, da ne bode minil dan, da ne bi bili nekaj besed v svojo listnico zapisali. In ako zapiše vsak le eno ali dve, bode tudi nekaj! Tako se bode potem rečnik sestavil prav po skupnem trudu celega slovenskega naroda, kakor se je spisal česki rečnik po skupnem trudi celega českega naroda. Ko se je namreč sestavljal slovník českega jezika, si je vsak količkaj zaveden Čeh smatral v dolžnost tudi kaj malega v rečnik poslati. Zato se pa tudi ta rečnik po vsej pravici imenuje pravo narodovo delo in vsak Čeh je nanj ponosen. Storimo tudi mi tako! Posnemajmo brate Čehe! Žrtvujmo nekaj truda temu tako imenitnemu in važnemu poslu! Skrbimo vsak po svoje, da postane besednjak dika slovenske domovine in ponos slov. naroda! Nikdo se naj delu ne odtegne, nikdo ne izgovarja, da zato ni sposoben. Vsaka beseda se naj natančno tako zapiše, kakor jo ljudstvo izgovarja. Posebno važno je naglašanje pri izgovarjanju besed; naglas se tedaj tudi naj natančno zaznamenuje. Dobro je pridjati tudi kaki rek, v katerem se beseda rabi, ker se tako nje pravi pomen najložje izvé. Tudi kraj, v katerem se je beseda slišala in zapisala se naj pristavi.

Mi trdno pričakujemo in se nadjamo, da teh besed nismo pisali zastonj, temveč da se bode zlasti naše učiteljstvo z vso gorečnostjo dela poprijelo ter po našej ljubej Štajerski, koder še toliko krasnih in lepih besed med ljudstvom živi, pobiralo in zbiralo, kar najde, ter nas potem s temi zbirkami razveselilo. Svojo zbirko lahko vsak pošlje naravnoč vredniku slovníka g. Maksu Pleteršnik v Ljubljani. Za tiste pa, ki bi sami ne hoteli poslati, pa mi prav radi prevzamemo posredovanje; naj tedaj nam pošljejo svoje zbirke, in če so še tako skromne, in mi bomo potem zbrano gradivo poslali vredniku v Ljubljano.

Na delo tedaj, gg. tovarši! Slov. učiteljstvo je povsodi delavno, kjer gre za blagor in čast domovine, naj tudi zdaj, ko se sestavlja slov. nemški besednjak, ne zaostane!

Naj tudi drugi slov. časniki storijo svojo dolžnost!

Vredništvo.

— 243 —

Izgojite verskonravne bodoče matere in vzgojili ste narod po ravno tistem načelu!

Marsikateri ozira se lahko plašno v bodočnost, pomišlja je kakor se vkljub obilnim šolam in mnogobrojnim učnim zavodom, kjer se poučuje v vsemogoč-nih znanostih od najnižje do najvišje stopnje; v koje so mladeži vseh narodov in vsakega stanu odprta vrata, širi bolj in bolj propalost ljudske npravnosti.

Današnji mladini se dá sicer priložnost si z raznovrstnimi vědami razbistriti um in pamet, prepogosto se pa opušča blažiti jej tudi sree in krepiti njeno voljo. In tako s puhlim poukom preobložene, sicer slabe glavice, posta-

nejo ohole in prevzetne, ter se udajo s časom lahkoživnosti, služeč lastni domišljiji in najgršim strastim, kar jih pripelje mnogokrat k izvršenju najzlobnejših djanj, k mrzenju do lastnega življenja, do sameumorov in sodružnih pobojev. „Vsa učenost brez spoznanja najvišjega bitja, kateremu se imamo zahvaliti da živimo, sploh da smo, je prazna in ničevna“, pravi modri Sokrat. — In, ali ne primanjkuje ravno tega spoznanja in pripoznanja naši učeči se mladini? Mar ne pogrša še celo krščanska mladina one verskonravne, neobhodno potrebne podlage, na katero bi imela zidati hišo modrosti in učenosti, podlage, ki bi se imela postaviti že v nježni dobi otročji, dokler še duša ni sprejela zapeljivih vtisov nenravnosti!?

Samo po sebi je razumevno, da če hočeš postaviti krasno in trajajoče poslopje, moraš pred vsem vložiti močno podlago, trden temelj saj glavnim zidovom, da se ti kje pri naj manjšem potresu do tal ne porušé. Ravno tako treba pri vzgoji njezne mladine vložiti narpred trden kamen verskonravnosti, na katerega naj se pozida duševno poslopje vsestranske izobraženosti. Brez te podlage bo slej ali prej ves trud in delovanje žalostna podrtina, pogreznjena v blato nevere in naj grših strasti.

Kdo pa ima to velevažno podlago vložiti, kdo vtrditi temeljni, neobhodno potrebni kamen tej idejalnej palači? — Gotovo zamore z vspehom storiti to le tisto bitje, ki je z nježnim detetom od prvega trenutka, ko zagleda beli dan, v najtesnejši zvezi.

To bitje je dobra, verskonravna in pobožna mati, ki se zgubljena nadomestiti ne da! Prav govori Rousseau pritožujoč se: „Z rojstvom zadela me je prva, pa tudi naj gorša nesreča!“ Zgubil je namreč svojo mater, ko je zagledal prvič luč sveta.

Izgojite torej matere pravne in pobožne, in vzgojili ste narod po ravno tistem načelu!

Dobra mati je prva vzgojiteljica deteta, ona ima položiti temelj k dobri vzgoji, po kateri se imarazvijajoč človek se bolj in bolj bližati svojemu Stvarniku.

Ker ima mati to prevažno nalogo v naravi, kakoršna bi toraj morala biti? Iz posode s kisom napolnjene se ni moč nasrkati sladkega okrepčujočega vinca; ne iz smradljive vodene luže zajemati svežna pijača! Ravno tako je nemogoče in zopernaravno pričakovati, da bo nenravna mati pravno odgojevala otročiče svoje, ker je nemogoče dati drugemu česar sam nima. Mati mora biti tedaj sama dobro izgojena, mora biti čisti vzor kerščansko omikane ženske.

Prepogosto imenujejo srečne tiste otroke, ki imajo premožne stariše, da lahko v obilnosti žive, se jim nič ne odreka ter ne poznajo nobenega pomanjkanja, marveč vživajo dobrote minljivosti v popolni meri. Toda taki otroci se zamorejo v resnici srečne imenovati le takrat, če imajo ob enem tudi dobro in pobožno mater, nasproti pa, če je tista ohola, preširna, da, še morebiti brezverna, ki gleda le, kako naj bi svoje otročiče nakitila z raznim lepoticjem, če v svoji slepi ljubezni otroke neguje, kakor igrajoče dekile svojo lončeno pužico, za dušno lepoto otrok se pa malo, da celo nič ne zmeni, o dušnem življenju še morebiti nobenega pojma nima, marveč instinktno prijetno in neprijetno sprejemlje in uživa, taki otroci se srečni imenovati ne morejo. Taka mati ni

vzgojiteljica, marveč razrušiteljica otroške sreče, ker pozabi svojo sveto dolžnost, postaviti trdni temelj k oni prevzvišeni vzgoji in omiki, po kateri človek še le človek postane, ter se spne do večno trajajočega zjedinjenja z Bogom.

Dobra mati ne skrbi samo za telesno razvijanje otrok, ker to store tudi one po ljuknjah in gnjezdih, marveč gleda velikoveč na srce nedolžnega bitja, ter skrbi da bi ostalo nepopačeno, po vrhu pa postalo pobožno in čednostno, ter rastle v modrosti in ljubezni pri Bogu in ljudeh. „Bodite popolnoma, kakor je popolnoma moj oče, ki je v nebesih!“ pravi naš božji učenik.

Blagor otrokom, ki imajo dobro mater v pravem pomenu! Ona je neprecenljivi dar nebeški, in nenadomestljivi blagor rodovine!

Kar mati v nježno otroško srce veepi, se pozneje le razvije. Zato naj mati otroški duši, ki je za dobro in hudo enako sprejemna, privaja le dobrih vtisov, ki imajo pozneje zoreti v popolnosti, ki storé človeka Bogu dopadljivega, hudo pa od nje odvraca.

Bolje je imeti revno pa vzorno, kakor pa bogato in nenravno mater! Ne kinč in bogastvo, ki ga mati otrokom pripravlja, jo povzdigne do vredne slave, marveč dobro vzgojeni otroci pridobe ji čast in prednost, katero smo materam, krščanskim vzgojiteljicam dolžni.

Neka tujka razkazovala je svoje dni plemeniti rimljanki Korneliji svoj kinč in brezmerne dragocenosti. Kornelija pa, ne zmené se za njeno krasotičje ponosno na svoje vzorno izgojene otroke pokaže, rekoč: „In to je moj kinč!“

O ko bi dandanašnji zamogle krščanske matere kazati z mirno vestjo na svojo deco, govoreč: To je naš kinč, naš ponos, naša sreča in veselje naše! Ta-le v spoštljivosti, nedolžni priprostosti, čistosti, spravnosti, miroljubnosti, velikodušnosti mnjenja in mišljenja, ta za življenje praktično vzgojena, bogoljubna mladina je naša neprecenljiva dragocenost!

Da, ni ga večjega in blažjega veselja, kakor ga uživajo pošteni stariši v sredini svojih vzornih otročičev. „Njih angelji v nebesih vedno gledajo obličje mojega očeta, kateri je v nebesih“ pravi Kristus o nedolžnih otročičih.

Nenravni vzgoji, kojo so zakrivali brezskrbni stariši, sledi pa stroga kazen, ki se pri vsaki priložnosti znova in prebitko maščuje.

Če prebiramo dogodbe vseh časov, prepričamo se, da bitja, ki so bila šiba in gorje ali blagor in veselje svojcev in narodov, navleklo so se hudega ali dobrega na srečo materinem; tam seimilo je ysajeno zrnce, ki se je pozneje razvilo kakor nježna kal drobnega semena v mogočno drevo dobrega ali hudega. Materam slišijo tedaj pred vsem besede našega božjega učenika: „Kdor enega teh malih pohujša, bilo bi mu bolje, da bi se mu mlinski kamen na vrat obezil in ga pogreznil v globočino morja.“ Nobeno pohujšanje se s pohujšanjem primeriti ne da, katero brezbožna mati pri svojih otrocih sama pouzroči ali po neskrbnosti od drugih pripusti. Taki rani vtisi v nedolžnem sreču so cepi poznejših pregreh! Naj si še vzgojitelji v šolah toliko prizadevajo tako zane-marjene otroke preustrojiti, si bodo vendar imeli malo ali nič uspešnih momentov zabilježiti. Naj bi matere svoje otročiče dobro vzgojevale, marsikatera nezgoda bi se jih v življenju izognila.

Kakor je duh nekrščanske matere nezdrav in okužen za mladino, tako blagonosna je vzgoja, ki jo dobivajo otroci po pobožni, olikani materi. Če že mati dolgo v tihem grobu počiva, sin (ali hči) pa od divje burje pohujšljivosti pograbljen se bliža nesrečnemu trenutku, vero in nравnost zgubiti ter se večno pogubiti, zažari mu v duhu plemeniti vzor preblage, že davno umrle matere, kakor jasna zvezdica zašlemu popotniku iznad temnega obnebja, ter ga pelje s prečudno, nerazumljivo močjo nazaj na pot zveličanja.

To je preblagi in mogočen vtis dobre matere, krščanske izgojiteljice v pravem pomenu, vtis, ki še po britki ločitvi dolgo, dolgo na vzgojenca uspešno upljava.

Potrudimo se toraj, da bodo izhajale iz naših šol verskonravne, za vero in domovino vnete deve, ki bodo odrastle, ljubile domače priproste običaje, skromno in bogoljubno življenje, ki ne bodo obračale svojih oči le po preširnem lepoticju, s katerim bi se kitile od zore do mraka ter se udajale lahkoživnosti, mehkužnim in enakim družinsko srečo podkopajočim lastnostim, marveč ki bodo polne ljubeznivosti skrbale za hišni red in pošteno krščansko odgojo svojih otrok, če jih Bog ž njimi oblagodari.

Kadar vzgojimo prihodne matere verskonravne in pobožne, vzgojili smo narod ravno tako, v kar nam Bog pomozi!

S.

Spisje v ljudskei šoli.

Spisal Fr. Praprotnik.

(Konec.)

16. naloga.

Kaj je belo? Kaj je črno? Kaj je sivo? Kaj je modro? Kaj je rudeče? Kaj je krhko? Kaj je mehko? Kaj je trdo? Kaj je težko? Kaj je dobro? Kaj je zdravo? Kaj je strupeno? Kaj je nezdravo? Kaj je nizko? Kaj je visoko? Kaj je ozko? Kaj je široko? Kaj je plitvo? Kaj je globoko? Kaj je suho? Kaj je rumeno? Kaj je lahko? Kaj je tekoče? itd.

17. naloga.

Kaj dela učenec? Kaj dela krojač? Kaj dela sestra? Kaj delajo oče? Kaj delajo mati? Kaj dela predica? Kaj dela pastir? Kaj dela mlinar? Kaj dela orač? Kaj dela zidar? Kaj dela riba? Kaj dela tič? itd.

18. naloga.

a. Učitelj učijo. Učenec se uči. Učenka plete. Tabla je črna. Stojalo stoji. Podoba visi. Miza je oglata. Klop je nizka. Kreda je bela. Goba je mehka. Tintnik je okrogel. Ploščica je kamenita. Kamenček je trd. Pero je jekleno. Knjiga je nova. Zvezek je snažen. Ravnilo je ravno. Razpelo je lepo. Svinčnik je okrogel. Stena je bela. Peč je topla. Okno je visoko. Omara je velika. itd.

b. Učitelj —. Učenec —. Učenka —. Tabla je —. Stojalo —. Podoba —. Miza je —. Klop je —. Kreda je —. Goba je —. Tintnik je —. Ploščica je —. Kamenček —. Pero je —. Knjiga je —. Zvezek je —. Ravnilo je —. Razpelo je —. Svinčnik je —. Stena je —. Peč je —. Okno je —. Omara je —.

19. Domače živali.

a. Pes laja. Mačka mijavka. Govedo muka. Konj hrska. Ovca bleketa. Koza mekeče. Osel riga. Svinja kruli. Petelin poje. Kura kokoče. Golob grli. Gos čeblja.

b. — laja. — mijavka. — muka. — hrska. — bleketa. — mekeče. — riga. — kruli. — poje. — kokoče. — grli. — čeblja.

20. Rokodelci.

Mlinar melje. Pekar peče. Čevljar šiva. Tesar teše. Mizar struži. Zidar zida. Sodar nabija. Kovač kuje. Tkalec tke. Klepar kleplje. Krojač kroji. Slikar slika. Barvar barva. Usnjar stroji. itd.

21. Cvetlice.

Vijolice so modre. Vrtnice so rudeče. Klinčki so pisani. Lilije so bele. Vranjce so rumene.

i. t. d. i. t. d.

Popisi.

Popisi so jako mnogovrstni, kakor tudi načini, po kojih jih je izdelavati. Prvi so jako priprosti, potem pa postajajo čedalje bolj obširni. Sestavljajo se popisi ali po vprašanjih, bodi si, da se odgovor v oklepih doda, ali pa ne; potem iz golih in razširjenih stavkov. Bodi si pa popis tak ali tak, vsakega je izdelati popred ustno, potem še le pismeno. Tukaj podamo le nekatere v izgled; gotovo ne bode delalo nikomur težave, si takih in enakih popisov, kolikor jih potrebuje, sestaviti, ker se po popisih učenci jako vadijo tako v natančnem opazovanju predmetov, kakor tudi v točnem izgovarjanju tega, kar so opazovali, zato so te vaje prekoristne in tedaj se jih naj izdelava, kolikor je le mogoče.

22. Pomlad.

Pomlad pride. Sneg kopni. Led se taja. Zemlja se suši. Travniki zeleni. Cvetlice diše. Drevesa cvetó. Slavček žvrgoli. Kukovica kukuje. Tice gnjezdijo. Kmet seje. Vrtnar sadi. Sadjerejec cepi. Solnce greje. Otroci igrajo.

23. Poletje.

Dan je dolg. Noč je kratka. Solnce peče. Žito zori. Žanjice žanjejo. Mlatiči mlatijo. Ajda se seje. Zemlja je suha. Grom buči. Blisk šviga. Ploha se vlije. Nebo se zjasni. Solnce posije. Vse se okrepea.

24. Jesen.

Dan se krajša. Noč se daljša. Vročina pojema. Sadje zori. Poljski pridelki se pospravljajo. Grozdje se bere. Mošt se stiska. Živina se pase. Lovec lovi. Tice odhajajo. Megle se vlačijo. Hladno je.

25. Zima.

Noč je dolga. Dan je kratek. Sneg leži. Voda zmrzne. Sani drčijo. Kepe letijo. Mrzlo je. V peč se kuri. Toplo se oblačimo.

26. V hiši.

Oče obsekujejo. Mati šivajo. Sestra plete. Brat piše. Hlapec cepi. Pastir čita. Dekla prede. Teta umivajo. Dedec molijo. Babica pripovedujejo.

27. Jutro.

Dani se. Solnce izhaja. Gore žaré. Rosa blišči. Tice žvrgole. Ljudje se zbudijo. Otroci vstanejo. Mati kuhajo. Oče delajo.

Vse te in enake naloge izdelujejo se istim potom, kakor zgoraj naloga 18 in 19.

28. Hiša.

Hiša ima podstavo, klet, izbe, stopnice, kuhinjo, nadstropje, podstrešje, obod, streho, vrata in dimnik.

29. Nož.

Nož ima držaj in rezalo. Rezalo je železno. Ima hrbet in konico. Nož je oster. Ž njim režemo.

Po vprašanjih bi se ta popis tako-le izdelal. Kaj ima nož? Kako je rezalo? Kaj ima? Kak je nož? Kaj delamo ž njim?

30. Miza.

Kaj je miza? (pohištvo). Koliko ima nog? (štiri). Kake so mize? (oglate in okrogle). Kje stoji miza? (v hiši). Kaj delamo pri mizi? (jemo, pišemo, čitamo, računimo itd.). Kdo dela mize? (mizar). Iz česa so mize? (iz lesa).

31. Bukve.

Kaj imajo bukve? (platnice in liste). Kake so platnice? (trde). Kaki so listi? (mehki). Kake so bukve? (vezane ali nevezane). Koliko strani ima vsak list? (dve). Kako se imenuje zadnji del bukev? (hrbet). Zakaj so nam bukve? (zato, da iz njih beremo). Kdo zna brati? (tisti, ki se je učil). Kje se učimo brati? (v šoli).

32. Učenec.

Kam hodi učenec? (v šolo). Kaj tam dela? (uči se). Kaj se v šoli uči? (brati, pisati, računati, risati in peti). Kakšen učenec rad hodi v šolo? (priden).

Kako sedi priden učenec v šoli? (mirno) Kdo ima pridnega učenca rad? (Bog, stariši, učitelji in vsi ljudje).

33. Kmet.

Kaj dela kmet? (zemljo obdeluje) Kaj dela na njivi? (orje, vlači in seje) Kaj dela na travniku? (kosi) Kaj dela v vinogradu? (groba, kopa, pleve, veže in bere) Kam vozi požeto žito? (v skedenj) Kaj se tam z žitom godi? (zmlati se in očisti) Kaj še dela priden kmet? (cepi in sadi drevesa) Redi kmet tudi živino? Zakaj mu je ta? (dela gnoj in pomaga delati).

34. Krava.

Kaka žival je krava? (domača) Koliko ima nog? (štiri) Koliko ima na vsaki nogi parkljev? (po dva) Kaj ima na glavi? (dva roga) Kake so krave? (bele, črne, rudeče, dimnaste in šarene) Kaj vam daja krava? (mleko) Kaj delamo iz mleka? (sir in maslo) Zakaj nam je meso? (meso uživamo) Kaj dela usnjar iz kože? (usnje) Kaj se dela iz loja? (sveče in mjilo).

35. Tice.

Kod letajo tice? (po zraku) Kaj imajo tice? (peruti) Koliko imajo nog? (dve) Kaj imajo namesto ust? (kljun) S čim so tice pokrite? (s perjem) Kod tice rade skakljajo? (po drevju) Kaj tice rade jedo? (gosenice in črve) Kaj delajo tice v spomladi? (gnjezda) Kaj ne smemo storiti? (gnjezd razdirati, ne jajčice tretji in ne mladih jemati) S čim nas tica razveseljuje? (s petjem) Kam gredo nekatere tice v jeseni? (v topleje kraje) Kdaj pridejo zopet nazaj? (v spomladi).

36. Ribe.

Kje živijo ribe? (v vodi) Kaj imajo ribe? (plavute) Kaj torej ribe dobro znajo? (plavati) S čim so pokrite? (z luskami) Kje si redimo ribe? (v ribnikih) Se sme ribje meso tudi v postnih dneh jesti? (tudi) Katere ribe poznamo? (krapa, sulača, mreno, postrv in ščuko.)

i. t. d. i. t. d.

37. Bodi pošten.

(Zač. str. 47.)

Berilo podava mnogo gradiva, katero se da prav različno v spisje porabiti. Potrebno je pa, da učenci vsako branje, katero naj jim služi v spisje, popred dobro umeje.

Ako se misli uporabiti katera koli pripoved, tedaj se mora popred vsestransko obravnavati. Učitelj jo pripoveduje, potem izprašuje; na to jo sam glasno in lepo čita, za njim čitajo jo učenci. Sedaj skušajo učenci sami pripoved pripovedati. Končno se pripoved uporabi v spis in sicer početkom po vprašanjih, pozneje pa brez njih, tako sicer, da bodo učenci takoj, ko so pripoved ustno povedali, jo tudi pismeno na tablo zapisali.

Priprava na strani 47. v Začetnici, bi se dala po teh le vprašanjih sestaviti:

Kaj najde Mirko na cesti? Kak se mu zdi? Kam odide Mirko z nožem? Kaj poskuša v šumi? Kdo pride v tem po cesti? Kam in kako je gledal? Kaj si misli Mirko? Kaj vpraša moža? Kaj ta odgovori? Kaj stori Mirko? Kak je bil Mirko?

i. t. d. i. t. d.

Pisma.

Že v 2. šol. letu je nčence seznaniti tudi z listi. To je zato potrebno, ker so listi v življenju najnavadnejši spisi, ter je toraj dobro, da se vsak ž njimi prej ko slej seznani. Umestno je pa, da bodo listi v prvem razredu prav kratki, vendar pa tako osnovani, da bode učence pri njih izdelovanju zmirom po vsem ali vsaj deloma samostojno deloval.

Pri listih je natančno raztolmačiti posamezne dele, kakor napis, list sam, sklep in datum, ter je učence opozoriti na najnavadnejše oblike listov. Da se pa učenci obliki listov prav privadijo, lahko početkom več listov takoj prepisujejo; pozneje jih bodo pa morali po učiteljevem navodilu tudi samostojno izdelovati. Tukaj podamo le tri liste v izgled; gotovo ne bode delalo nikomur težave, si jih po potrebi zadostno število sestaviti.

39. Dragi Tonček.

Pri Tebi sem videl lepe bukve. Posodi mi jih. Bom jih prebral. Ne bom jih zamazal. Hitro Ti jih pošljem zopet nazaj.

Lepo Te pozdravim in ostanem

Tvoj prijatelj
Andrej.

Odgovor.

40. Ljubi Andrej!

Svoje bukve Ti rad posodim. Paziti pa moraš na nje. Umazanih in raztrganih bukvic nimam rad. Ko jih prebereš, pošlji mi jih spet nazaj.

Lepo Te pozdravim in ostanem

Tvoj prijatelj
Tonček.

38. Dragi oče!

Danes je Vaš god. Dolgo sem se ga že veselil. Bog Vam daj zdravje in dolgo življenje. Jaz pa hočem vedno priden biti. To Vas bo naj bolj veselilo.

Se Vam lepo priporoča

Vaš hvaležni
Franc.

Kako se glasi napis? Kako bi se še lahko reklo? (predragi, ljubi, ljubeznjivi, blagi, preblagi oče) Kako, da pišeš očetu? (ker je njih god) Kako rečeš? (Danes...) Se otroci veselijo očetovega godu? (Gotovo) Kako rečeš? (Dolgo...) Kaj jim želiš? Kako rečeš? (Bog...) Kaj očeta veseli? (Če so otroci pridni) Kaj jim obljubiš? (Priden biti) Kako rečeš? (Jaz pa...) Koga bo to veselilo? (očeta) Kako rečeš? (To Vas...) Komu se priporočiš? (očetu) Kako rečeš? (Se Vam...) Sedaj se zbriše napis in pri vsakem stavku pusté se le prva beseda; vse drugo dostavijo otroci.

— !

Danes —. Dolgo —. Bog —. Jaz —. To Vas —. Se Vam —.
 Vas hvaležni
 (vsak svoje ime)

Tem potem sem jaz v prvem razredu v pisju poučeval in slahko rečem, da sem imel prav lepih uspehov, do katerih sem baš jaz sam največ veselja imel.

M a t i.

Metodična obravnavna S. Jenko-tove pesni v „Drugem berilu“ str. 14.

1. Uvod.

Kaj potrebujemo, da živimo? Stanovanje, obleko in živež. Kdo preskrbuje otrokom vse to? Stariši. Kaj store preljubi stariši še več za svoje otroke? Podučujejo, pošiljajo je v šolo itd. Kdo posebno skrbi za majhne, nježne otroke? Mati. Kaj storijo ljuba mati, če je otrok lačen, žejen, truden ali če je bolan? Kaj storijo zvečer, da otrok leže zaspi? Mu zapoje sladko pesmico. Kaj storijo, ako se dete po noči prebudi in začne jokati? Vstanejo, ga pozibljejo in pomirijo, da zopet zaspi.

In kaj zahtevajo dobra mati za vse skrbi in za ves svoj trud od otroka? Nič drugega kot to, da je otrok pridn in pobožen, da se rad uči in rad uboga. — Koliko veselja imajo potem mati s takim otrokom!

2. Učitelj pesem počasi čita, otroci zró v knjigo.

3. Učenci berejo kitico za kitico in učitelj pojasnjuje nerazumljive besede ter pomaga razvijati glavno misel vsake kitice.

Beri prvo kitico!

Kaj je to berilo po obliki? Pesem. Kako se imenuje nadpis te pesmice? Dete revno, dete malo. Kdo govori te besede? — Mati. Komu? — Otroku, detetu. Kako lahko rečemo namesto „revno“? — ubogo. Kako namesto „malo“? majhno. Kako bi lahko rekli namesto „plačilo“? — povrnilo. Kaj pomeni „vse“? — Skrb, trud, katerega je z detetom imela in še bode imela.

Zapopadek prve kitice:

Mati vpraša majhnega otroka, kedaj ji bode poplačal trud, katerega je uže in še ga bode z njim imeia.

Čitaj drugo kitico!

Sem na rokah te nosila. Si majhno dete more kam pomagati? — Ne, ono zmiraj leži. Kaj stori mati, da otroku ni treba zmiraj ležati? Ga na rokah nesi. Dalje! V bolečinah te zdravila. Kdaj občutimo bolečine? Če smo bolni. Kako bi tedaj lahko rekli namesto v „bolečinah“ te zdravila? — V boleznih te zdravila. Kako zdravi mati boleno dete? Beri dalje! Kako skrbi mati po noči za otroka? — Če se otrok prebudi, da ga zopet potolaži in če je morebiti lačno, da mu dá jesti. Kaj se pravi „mati za otroka živi“? Da za njega, za njegov blagor vse stori.

Zapopadek druge kitice:

Mati pravi dalje otroku, da ga je na rokah nosila, ga v boleznih zdravila, sploh zanj skrbela in zanj živela.

Beri tretjo kitico!

Kako lahko rečemo namesto „kol'kokrat“? velikokrat, mnogokrat. — Zibelj tvoje sem zibala. Kako pesem imenujemo „sladko“? — Lepo, nježno. Zakaj pa je zapela mati otroku sladko pesem? Da je čez „kratko“ zaspalo. Kako lahko rečemo namesto „čez kratko“? — V kratkem, kmalu, skoraj.

Zapopadek tretje kitice:

Mati pravi dalje detetu, da mu je velikokrat posteljco postlala, mu zibel zibala in če ni kmalu zaspalo, mu je zapela tudi sladko pesmico.

Beri četrto kitico!

Kaj pomeni „čez te“? Čez otroka. Kako lahko rečemo namesto „srčno“? Gorečo, pobožno.

Kako je mati molila? Oče, hudega ga brani, meni, sebi ga ohrani. Koga meni z besedo „oče“? Boga. Česa naj Bog otroka brani? Hudega. Kako bi še lahko rekli namesto „hudega“ ga brani? Pred hudim ga brani. Kaj se lahko otroku hudega pripeti? — Da je bolno, da celo umerje. Meni, sebi ga ohrani. Materi ga ohrani, da ne umerje, a sebi, da ga pred hudim varuje.

Ko dete mirno zaspi, se mati nagne čez njegovo posteljco, moli, ter prosi Boga, da bi otroka varoval vsega hudega in ga tako njej in sebi ohranil.

Beri zadnjo kitico!

Kaj pravi mati otroku? — Da naj bo pridno in pobožno. S tem skrbi mi boš plačalo! Kaj pomeni „s tem“? Namreč, če bode pridno in pobožno. Saj še majhno dete ne more biti pobožno, kako tedaj mati to misli? Mati misli, da naj bode pobožno, ko bode uže več. Kaj tedaj mati zahteva od otroka za ves trud, katerega je ž njim imela? Da bi bilo dete zmiraj pridno. Je bil njen trud z otrokom velik? Da. Zahteva tudi mati od otroka veliko? Ne, kajti otrok je lahko priden, če le hoče.

Zapopadek zadnje kitice:

Dobra mati pozabi vse težave in skrbi, katere je imela z otrokom. Najboljše plačilo za ta velik trud ji bode to, če bode otrok zmiraj priden in pobožen.

Pazite! Mati sedi pri zibelki otroka ter mu govori te besede. Ali pa dete tudi te njene besede razume? Ne otrok teh besed ne razume, mati jih govori tako rekoč sama sebi —

Kaj je zapopadek prve kitice? druge, tretje, četrte, zadnje? — Kaj je zapopadek vse pesmi?

4. Pesem se večkrat prečita.

5. Memoriranje.

T. Godomerski.

Črtice iz življenja živali.

II. Iz življenja mravelj.

Mravlje stanujejo v večih ali manjših družbah v umetno stavljenih stanovih, imenovanih mravljišče ali mravljinjak. Zimo prespe na dnu mravljišča, po letu pa hodijo na vse strani od svoje naselbine si hrane iskat. V živč jim služijo vsakovrstne živalske in rastlinske tvarine, a najraj srkajo sladke sokove. Od zgodnje pomladi do pozne jeseni vidimo jih, kako lazijo po drevju navzgor in navzdol. Kaj iščejo tukaj? Hrane. Po drevju se namreč nasela zeliščne uši. Te živalice izločujejo skoz 2 posebni cevi nek sladek sok in to sladčico hodijo mravlje srkat. Napadajo pa tukaj tudi gosenice in drugo golazen, nahajajočo se na drevju. Mravlje tedaj niso škodljive drevju, temveč koristne. Pri Kitajcih slove mravlje kot prijateljice sadnega drevja. V južnih pokrajinah velikega kitajskega cesarstva napadejo včasih gosenice in drug tak mrčes v ogromnem številu tamošnje pomorančevce in drugo ovočno drevje. Da strebijo kvarljivce, nabere ljudje iz velikih mravljinjekov v govejske in svinjske mehurje mravelj ter jih spuste na napadena drevesa. V kratkem času so kvarljivci potrebljeni. Na sosedna drevesa vodijo potem mravlje po tankih palčicah, katere napeljujejo z veje na vejo. Tako se razlezejo požeruhi po vsem sadunosniku ter napadajo škodljiv mrčes. Bi li ne bilo možno, da bi se tudi pri nas porabljale mravlje na enak način proti kvarljivcem sadonosnega drevja in proti gosenicam na zeljnih in drugih sadikah? Nabirati je bi ne bilo težko. Vzami steklenico, pomoči jo znotraj s kako sladčico (cukrovo ali strdno vodo), postavi steklenico sredi mravljišča in kmalu ti bo vse gomezelo mravelj vanji. Rujava mravlja, katera se naseljuje po gozdih, bi utegnila biti najboljša za to rabo, ker je navadna, naselbina pa šteje obilo prebivalcev in živalice so velike.

Kaj da premorejo mravlje, kaj da so v stanu storiti in včiniti, kaže nam pleme Anomma, doma v zahodnji Afriki. Te mravlje nimajo stalnega bivališča. Danes so tukaj, jutre tam. V društvu so manjše in večje (do 11 mm. velike) živali. Solnce jim je smrtni strup. Zategadelj je celo društvo skrito po dnevu v raznih zatišjih. Kakor hitro pa zaide solnce za goro, prihruje druhal iz svojih zakotij ter koraka v gostih vrstah naprej izkajoč si živč. Žabe, kače, kušarji, miši, podgane in druga taka golazen je njihov plen. Zelo udave, velikanske kače tamošnjih krajev, baje posilijo. Včasih vderejo v človeška stanovišča in neusmiljeno gospodarijo med domačim mrčesom. Prej ko zasvita, ni v hiši več niti miši niti podgane niti ščurka; le gole kosti in drugi nezgrizljivi ostanki leže po tleh! Da se mora človek umakniti nenasiljivežem, dokler traja pohod v njegovi hiši, je samo ob sebi razumljivo.

Mravlje pa niso le koristne, one zamorejo biti tudi škodljive in sicer zelo škodljive.

Po južnej Ameriki in na otoku Kuba živi črnorjava, 15 mm velika mravlja listorezka, (*Blattscheiderameise*, *occodoma cephalotes*). Žival je neznano kvarljiva tam nasajenim pomarančevcem, kavovcem in sploh listnatim rastlinam, ker jim pogriže listje in ogloja korenine. V celih procesijah pridejo kvarljiveci in spležejo na drevesa. Vsak si odreže s klješčastima čeljustima palec širok košček lista in ga odnese domov, da ga porabi v stavbo svojega podzemeljskega, več metrov obsežajočega mravljinjeka. Čudno je baje gledati potujoče listonoske. Videti je, kakor da bi imela vsaka svoj solčnik nad seboj—razpet. Potovalec Lund pripoveduje, da je opazoval, kako so listorezke neko drevo obdelovale. Nekatere so zlezele na drevo in so listje pri peeljih odščipavale in na tla metale, druge pa ga pod drevesom pobirale ter nosile v bližnje mravljisce. Ni cela ura pretekla in drevo je bilo popolnoma oguljeno.

Ljudje uničujejo škodljive listoreske tako, da jih izkopljejo, izžgo ali pa naselnike z žveplenim dimom zaduše. To pa v obče malo izda. Kvarljiveci bi vkljub temu hudo gospodarili med listovei, ako bi ne imele rastline drugih, jakših braniteljev, ki več premorejo v tem oziru, nego človek. Taki listovei, drevje, grmovi in zeljnate rastline, — katere napadajo listorezke, si namreč, redé ali privabujejo druge, prvim sovražne mravlje iz rodú *cremastogaster* in ti mravlinci jih branijo in jim odvrčajo škodljive listorezke. F. Müller je opazoval nekega dne v južni Braziliji, da so listorezke napale neko listnato rastlino, koje krovni listi so obilo neke sladčice izločevali. Ko pa začno svoje unično delo na listih, pride na rastlino nekaj drobnih, črnih mravljic iz redú *cremastogaster* srkat sladek sok. Prve, zapazivši druge veliko manjše, v trenutku popuste delo in pobegnejo. Tudi John Lubbock je videl na neki drugi rastlini, da so nekatere teh drobnih mravljic celo četo mnogo večih mravelj v hipu pregnale. Zakaj da se listorezke in druge večje mravlje toliko bojé drobnih črnuhov, se za gotovo ne ve, le toliko je znano, da *cremastogasteri* hudo pičijo.

V južni Ameriki poznajo več raznih dreves, katera redé cele naselbine *cremastogasterov*, da jim odvrčajo škodljive mravlje in druge napadljivce. Tako so n. pr. velike votle bodice neke akacije (*Acacia cornigera*) takim branilnim mravljam bivališče, veliki medniki pa, nahajajoči se na dnu listnih peeljev in na koncu listov, jim dajejo potrebno hrano.

Imbauba, vitko drevesce tamošnjih krajev ima votlo deblo in votle veje, blizo tako, kakor so bilke naše trstike. Po teh votlinah bivajo micani *cremastogasteri* in dobivajo iz posebnih delov rastline hrano. Za to, da je vzelo drevo mravljo pod streho in da ji daje potreben živež, odganja mu živalica napadljivce, kakor mravlje listorezke, kebre rilčnike in druge kvarljivece. Tako pripravlja vsaka taka „mravljinja rastlina“, bodi si drevo, grm ali zelj, sladke sokove in ima razne priprave, katere privabujejo in rede, ali tudi pod streho jemljejo *cremastogaster*e, svoje branitelje.

(Konec sledi.)

Dopisi.

Pluj, 18. avgusta. Učiteljsko društvo ptujskega okraja imelo je vdan 7. avgusta t. l. v okoliškeji šoli svoje mesečno zborovanje, katerega se je udeležilo 20 udov. Narpred se prečita in odobri zapisnik zadnjega zborovanja. Naznani se dopis novega učiteljskega društva „Volkschule“ v Gradcu, ki se priporočuje in vabi za razstavo. Dopis se vzame na znanje. Ker je uradna konferenca prihodni mesec, so se predavanja za danes odložila in začelo se je posvetovanje o letošnjih konf. vprašanjih. Precej natanko se je govorilo o verskonravnej vzgoji, o metodah čitanja v I. šolsk. letu in o šolskih vrtih. Govorili so razen g. predsednika še gg. Možina, Romih, Serajnik, Šijanec in Vidovič. Ker pa se bode o tem še le pri uradni konferenci 1. sept. t. l. za trdno sklepalo, zato so se nekateri nasveti samo v prevdarek objavili. Na to g. Romih obširno poroča o noveji slovenskeji slovničji za ljudske šole gosp. ravnatelja Končnika. Delo je hvalevredno in govornik predlaga naj se g. pisatelj od strani društva zahvala izreče za doseđanji trud pri spisovanju tako nam potrebnih učnih knjig za ljudske šole, kar se enoglasno sprejme. G. Porekar nasvetuje dalje, naj se danes šmarsko rogačkimi učitelji, ki v Šmarji praznujejo 10letnico uč. društva pošlje čestitka po brzojavu, kar se spet enoglasno sprejme. H koncu se več predlogov preloži na prihodno zborovanje v dan 2. oktobra t. l. Zborovanje se sklenu četrt na eno popoldne.

B. R. N.

Iz Prage. (Šolska higiena na lekarsko natoroznanskem shedu v Poznanju — Šulvereinski učitelj obsojen.) Pomenljivi shod zdravnikov česko-poljskih v Poznanju (zastajajoč se 1.—6. junija t. l.) ni bil zgolj važen v svojih ganljivih dokazih bratoljubja Poljakov in Čehov, marveč tudi po svojih obravnavah, ki jih je shod pretresoval in reševal. Razumljivo je, da o vprašanjih zdravovéde ni zamogel paznim pozorovalecem uiti tudi zdravstveni položaj šolske dece in o tem je kaj uzorno prednašal strokovnjak dr. T. Žulinski. Omenjajoč le preobičajno „preobloženje šolske mladine“ je razjasnoval v uvodu, kako upljiva pohitrena delavnost možgan na razvoj človeka in razjasnišči škodljive upljive sedanjega šolskega sistema na otročje zdravje, je zbral lekarske zahteve v nasledje stavke: 1. Šolsko leto za otroka se nema poprej začenjati nego po dokončanem sedmem letu. 2. Naj se zmanjša število dnevnih učnih ur. 3. Naj se zmanjša število ur, namenjenih kateremu naučenemu predmetu primerno starosti učencev katerega koli razreda. 4. Pri razvrstitvi ur naj se vrste po pamet (razum) napenjajočih predmetih drugi laglejši in okretnejši. 5. Naučna metoda naj bo takšna, da se ne bo nalagalo učencem še le doma se učiti zadanih nalog. 6. Obširnost naloge naj bo primerna starosti mladine. 7. Prenehljaji med učnimi urami naj se ohranijo. 8. Telovadba naj se uči ne zgolj kot zaukazan predmet, marveč kot vsakdanje ravnotežje proti naukom, sedé se vršečim in duševné moči napenjajočim. 9. Naj bo omejen izbor učiva in določena metoda, da bi se zmanjšalo število ur, ki jih je treba posvetiti domačemu učenju. 10. Na počitnice in praznike naj se ne nalaga učencem več nego drugekrat. 11. Maturita naj bo nagrađena z razrednimi skušnjami, pri čijih naj se gleda več na razvoj razuma, nego na spomin. 12. Ohranijo se naj zdravstvene zahteve v šolah, kar sa tiče velikosti, čistote, prevetrovanja, osvetljevanja in kurjave šolskih sob in kar se tiče šolskih klopi in družega šolskega orodja. 13. Učitelji naj ne bodo preobloženi z neprilličnimi opravki. 14. Učenci in učitelji naj se seznanjajo s higieno, kot z zaukazanim predmetom v šolah, pedagogijih in vsučiliščih. 15. Da bi se v okom prišlo vsakému zló, ter bile te zahteve izpolnjene, naj se vrši lekarsko-higieniški nadzor nad šolami po zdravnikih. — —

Se li smejo krajna imera svojevoljno prekrševati? To je bilo pojasnjeno po obravnavi pri sodniji v Jičinem, ki se je vršila 9. julija proti učitelju šul-

vereinske šole v Rikah. Tamošnji učitelj Grössl prekrstil je občino Rybniško na „Räuber-dorf“, zapisal to v zemljevid, ter širil to ime med učenci svoje šulvereinske šole. S tem pak se ve občina Rybniška ni bila zadovoljna, pa je tožila učitelja Grössla, ki je bil tudi od okrajne sodnije v Semileh obsojen na 14 dni ječe, poostrene z dvojnimi postom vsak teden in k plačilu sodnijskih stroškov. Proti tej obsodbi vložil je Grössl pritožbo pri okrožnej sodnji v Jičinu, ki je imenovanega dne o tem obravnavala ter pripoznala: Redni učitelj šulvereinske šole v Iserthalu (Rikah) pri Semileh, g. Grössl, je kriv zatoženega dejanja in se torej potrjuje obsodba prvega sodišča, a s tem razlokom, da se mu kazni odmeri na tridnevno lahko ječo, plačila sodnijskih stroškov pa se oprosti. Y.

Novice in razne stvari.

[Presvitli cesar] je občini Asehbach v Marija Celjskem okraju podaril za zgradbo nove šole 300 fl. iz svojega.

[C. kr. dež. šolski nadzornik za Kranjsko] gosp. R. Pirkar je, kako se nam iz Ljubljane poroča, pretekli teden precej nevarno zbolel.

[Na Celjski gimnaziji] bilo je v preteklem šolskem letu 172 Slovencev, 122 Nemcev, na gimnaziji na Ptui 76 Slovencev, 35 Nemcev.

[Družba sv. Mohora] šteje letos 554 dosmrtnih, 27.918 letnih, vkupe 28.472 udov, v primeri z lanskim letom za 82 več. Število udov po raznih škofijah je naslednje: Goriška 3875, Krška 2647, Lavantinska 9011, Ljubljanska 10.651, Tržaška 1.454, Sekovska 209, Somboteljska 176, Zagrebška 193, Senjska 116, Poreška 29, Videmska 85, Razne druge 46. — Kateri Slovenec bi se ne razveselil nad toliko lepim razvojem tega blagonosnega društva, ki priprosto ljudstvo in milo slovensko mladino preskrbuje s toliko lepim, zanimljivim in podučljivim berilom. Vsa čast in priznanje odboru, v čijih rokah zavod tako vrlo napreduje! — Ne moremo si kaj, da naznamimo o tej priliki č. bralcem družbo zadevajočo velevažno in veselo vest, katere nam je iz zanesljivega vira došla. C. kr. dež. šolski svet štajerski je namreč povodom nekega vprašanja izjavil, da ne samo ne nasprotuje, ako se knjige mohorskega društva za šolske knjižnice umislijo, ampak da more knjige tega društva radi njihove res etične in podučljive vsebine v tej namen celo prav gorko priporočati.

[Deželni odbor kranjski] je sklenil obrniti se do deželnega šolskega sveta, da naj uredi učni načrt glede nemščine na večrazrednih ljudskih šolah s slovenskim učnim jezikom po deželi ravno tako, kakor bodo odslej urejene Ljubljanske mestne ljudske šole, namreč, da bode a) vsem predmetom po vseh razredih učni jezik slovenski, b) da se bode v nemščini jelo poučevati še le tretje šolsko leto. Vsak pedagog uvidi, da bi bilo takó prav in naravno. — Zdaj pa se sliši, da se bode v mestnih ljudskih šolah po starem ponemčevalnem učnem načrtu poučevalo še tako dolgo, dokler se v Ljubljani ne napravijo najmanj dve ljudski šoli z nemškim učnim jezikom, t. j. ena za dečke, ena pa za deklice nemških starišev! „Uč. T.“

[Izpraševalna komisija.] Dotični notici v zadnji „Pop.“ številki imamo še dostaviti: Razna tam navedenih gospodov sta imenovana v komisijo tudi gg. dr. Jos. Hofer in Karl Jauker, prvi profesor na deželni, drugi pa profesor na c. kr. državni višji realki.

[Šolstvo na Angleškem.] Na Angleškem in v Wallisu je 18.540 šol, v katerih ima 4.273.000 otrok prostora: vpisanih jih je 4.273.000, šolo obiskovalo jih je pa počez 3.127.000, toraj 73 odstotkov. Šolski stroški za lansko leto so znašali 8,016.167 liber šterlingov. V 15 letih so se šolski

stroški v Angliji in Wallisu povišali za 318 odstotkov, na Škotskem pa za 296. L. 1869 je bilo tu vpisanih otrok 1,797.388, letos pa 4,842.549.

[Preiskušnje za učiteljsko sposobnost] se pred gradčko izpraševalno komisijo v letošnji jeseni počnejo dne 29. septembra ob 8. uri zjutraj.

[Lojalnost naših nemških tovarišev(?!)] se je pokazala pri učiteljskem shodu v Opavi, ko so namreč imeli komers. Ko je že bilo polnoči, prebral je predsednik, deželni poslanec dr. Horny Schönererjev telegram, v katerem je znani obožavatelj Bismarekov končal z besedami: „Hoch auf Bismarek“ — z nepokvarjenim nemškim pozdravom. Nekaj učiteljev je sicer zapustilo dvorano, a večina je ostala v njej in zdaj je predsednik pristavil omenjenemu telegramu še te besede: da je Schönerer jeden največjih mož naše dobe in mu je zaklical: „Hoch“. Na to so peli učitelji znano pesem: „Wacht am Rhein“, a neki učitelj je delil plavice med navzočne učitelje. Da so se učitelji dobro pripravili za to nelojalno demonstracijo, priča nam to, da je učitelj prinesel plavice v dvorano in da so odlični pedagogi, kakor Dittes že prej zapustili dvorano, ker so slutili, kaj se še bo godilo. — Kaj le, ko bi si kaj enakega slovenski učitelji podstopili?!

[Slabo stanje narodne omike.] Iz statičnih razgledov je razvidno, da v Španiji od 16,333.276 prebivalcev, jih 11,978.168 ne umi brati ali pisati.

Vabilo k zborovanju ormuškega učiteljskega društva dne 4. septembra t. l. ob 10. uri dopoldne pri Veliki nedelji. Vspored: 1. Prečitane zadnjega zapisnika in došlih dopisov. 2. Prednašanje: Sebičnost (egoizem) poročevalec gosp. Megla. 3. Škodljivci trsja in kako jim v okom priti? Poročevalec gosp. Strenkl. 4. Poročilo o uradniškem društvu (Beamtenverein) gosp. Unger. 6. Volitev poslanca k učiteljski zvezi. 7. Izročitev diploma g. Dr. Iv. Geršaku, kot častnemu društvenemu udu. 8. Nasveti. K obilnej udeležbi vabi vse podporne ude in šolske prijatelje. Za odbor: Eberl s. r., tajnik.

Vabilo k zborovanju, katero bode imelo Kozjiško učiteljsko društvo dne 1. sept. t. l. ob 10. uri dopoldne v šolskem poslopju v Kozjem. Program: 1. Prečitane zapisnika o zadnjem zborovanju dne 17. julija t. l. 2. Čitanje došlih dopisov. 3. Prednašanje iz prirodoznanja. Poročevalka gospdč. pl. Formacher (Kozje). 4. Volitev poslanca k učiteljski zvezi. 5. Nasveti. K obilnej udeležbi vabi Schulmann, t. č. načelnik.

Spremembe pri učiteljstvu.

Na Štajerskem. G. Anton Šmidinger, pomožni učitelj na Laškem dobil je nadučiteljsko službo pri sv. Petru pod sv. gorami; — g. Šimon Ornik, učitelj v Radgoni, postal je nadučitelj v Apačih (Abstall); — g. Emerik Morie, podučitelj v Hrastniku, je ravno tukaj stalno nameščen; — g. Janez Adamič, bivši učitelj v Jarenini, je postal suplent v Halozah; — g. Fran Golob, učitelj pri sv. Trojici v Halozah je 14. t. m. umrl. N. v m. p.!

Na Kranjskem. Za trdno so postavljeni: g. Jan. Jarm, učitelj v Poljanici, v Ambrus; gpdč. Kristina Železnik na II. učit. mesto v Dragatušu; gpdč. Frančiška Vrus na II. učit. mesto v Vinici; g. Jan. Murn, učitelj v Draščih; gpdč. Frančiška Jugovec na II. učit. mesto k dekliški šoli v Kranju; g. Fran Trost, učitelj v Vodicah.